Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2024-2029

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΥ ΕΓΚΡΙΘΗΚΑΝ

P10_TA(2026)0068

Επικείμενη πράξη για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (ΕΧΕ)

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10ης Μαρτίου 2026 σχετικά με την επικείμενη πράξη για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (ΕΧΕ) (2025/2951(RSP))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

– έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), και ιδίως το άρθρο 179,

– έχοντας υπόψη την επιστολή ανάθεσης καθηκόντων της Προέδρου της Επιτροπής, της 1ης Δεκεμβρίου 2024, προς την Επίτροπο που είναι αρμόδια για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, την έρευνα και την καινοτομία,

– έχοντας υπόψη το πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2026 (COM(2025)0870),

– έχοντας υπόψη την πρόταση σύστασης της Επιτροπής, της 28ης Φεβρουαρίου 2025, για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το θεματολόγιο πολιτικής για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας για την περίοδο 2025-2027 (COM(2025)0062),

– έχοντας υπόψη τον πίνακα αποτελεσμάτων του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ) της Επιτροπής για το 2024,

– έχοντας υπόψη την έκθεση του Mario Draghi, του Σεπτεμβρίου του 2024, σχετικά με το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας,

– έχοντας υπόψη την έκθεση του Enrico Letta, του Απριλίου του 2024, με τίτλο «Much more than a market» (Πολύ περισσότερο από μια αγορά),

– έχοντας υπόψη την έκθεση ανεξάρτητης ομάδας εμπειρογνωμόνων υπό την προεδρία του Manuel Heitor, του Οκτωβρίου του 2024, με τίτλο «Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness» (Ευθυγράμμιση, δράση,

επιτάχυνση – Έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία για την τόνωση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας),

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 22ας Οκτωβρίου 2024, με τίτλο «Υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ) – Ενίσχυση της ευρωπαϊκής έρευνας και καινοτομίας: πορεία και μελλοντικές κατευθύνσεις του ΕΧΕ» (COM(2024)0490),

– έχοντας υπόψη τη σύσταση του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2025, σχετικά με το θεματολόγιο πολιτικής για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας 2025-2027[1],

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 30ής Σεπτεμβρίου 2020, με τίτλο «Ένας νέος ΕΧΕ για την έρευνα και την καινοτομία» (COM(2020)0628),

– έχοντας υπόψη τη σύσταση (ΕΕ) 2021/2122 του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2021, σχετικά με ένα σύμφωνο για την Έρευνα και την Καινοτομία στην Ευρώπη[2],

– έχοντας υπόψη το θεματολόγιο πολιτικής για τον ΕΧΕ, δράση 2022-2024,

– έχοντας υπόψη το θεματολόγιο πολιτικής για τον ΕΧΕ, δράση 2025-2027,

– έχοντας υπόψη τη Διακήρυξη της Βόννης για την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας,

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 14ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με τους νέους ερευνητές[3],

– έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 17ης Ιανουαρίου 2024 που περιέχει συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με την προώθηση της ελευθερίας της επιστημονικής έρευνας στην ΕΕ[4],

– έχοντας υπόψη τη σύσταση της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 2005, σχετικά με την Ευρωπαϊκή Χάρτα του Ερευνητή και έναν κώδικα δεοντολογίας για την πρόσληψη ερευνητών[5],

---

1 ΕΕ C, C/2025/3593, 30.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 ΕΕ L 431 της 2.12.2021, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 ΕΕ C, C/2024/4183, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 ΕΕ C, C/2024/5713, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 ΕΕ L 75 της 22.3.2005, σ. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

– έχοντας υπόψη τις ερωτήσεις προς το Συμβούλιο και την Επιτροπή σχετικά με την επικείμενη πράξη για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (ΕΧΕ) (O-000007/2026 – B10-0006/2026 και O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– έχοντας υπόψη το άρθρο 142 παράγραφος 5 και το άρθρο 136 παράγραφος 2 του Κανονισμού του,

– έχοντας υπόψη την πρόταση ψηφίσματος της Επιτροπής Βιομηχανίας, Έρευνας και Ενέργειας,

Α. λαμβάνοντας υπόψη ότι το άρθρο 179 ΣΛΕΕ ορίζει ως στόχο την ενίσχυση των επιστημονικών και τεχνολογικών βάσεων της Ένωσης μέσω ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ) που θα επιτρέπει την ελεύθερη κυκλοφορία των ερευνητών, των επιστημονικών γνώσεων και της τεχνολογίας, θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και θα στηρίζει όλες τις ερευνητικές δραστηριότητες·

Β. λαμβάνοντας υπόψη ότι η πράξη για τον ΕΧΕ αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την αναβάθμιση της ευρωπαϊκής έρευνας μέσω της αντιμετώπισης διαρθρωτικών προκλήσεων που επηρεάζουν το οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων του ανεπαρκούς συντονισμού και συνεργασίας, του κατακερματισμού του συστήματος και των άνισων επιδόσεων·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η πράξη για τον ΕΧΕ μπορεί να συμβάλει στην υλοποίηση της «πέμπτης ελευθερίας» με τον καθορισμό κοινών προτύπων, τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής των κανόνων και τη συμβολή στον χάρτη πορείας της ενιαίας αγοράς για το 2028, καθώς και στη δημιουργία ποιοτικής απασχόλησης·

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ένωση εξακολουθεί να μην διαθέτει έναν ολοκληρωμένο ΕΧΕ που να προσελκύει και να διατηρεί ταλέντα, λόγω εμποδίων όπως η ανεπαρκής ιεράρχηση των επενδύσεων στην Ε&Κ, με λίγα κράτη μέλη να επιτυγχάνουν τον στόχο του 3 % του ΑΕΠ, ο ανεπαρκής συντονισμός των πολιτικών Ε&Κ, ο συνεχιζόμενος κατακερματισμός, οι ανισότητες στις επιδόσεις και ο υπερβολικός διοικητικός φόρτος για τους ερευνητές και τα πανεπιστήμια·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι το θεματολόγιο πολιτικής για τον ΕΧΕ χρησιμεύει ως πολύτιμο μη δεσμευτικό πλαίσιο που καθοδηγεί τις εθνικές και ενωσιακές πολιτικές σύμφωνα με τους στόχους του άρθρου 179 ΣΛΕΕ, προωθώντας τον εθελοντικό συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι στόχοι αυτοί πρέπει να συμπληρωθούν με διατάξεις και κίνητρα στο πλαίσιο της μελλοντικής πράξης για τον ΕΧΕ, καθώς και με εργαλεία όπως το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, ώστε να παρασχεθεί ισχυρότερη βάση για έναν συνεκτικό και υψηλών επιδόσεων ΕΧΕ·

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ελευθερία της επιστημονικής έρευνας, συμπεριλαμβανομένης της ανεξαρτησίας των ερευνητών και της θεσμικής αυτονομίας, η αριστεία, ο ανοικτός χαρακτήρας και η κοινωνική ευθύνη αποτελούν βασικές αξίες του ΕΧΕ και είναι ουσιαστικής σημασίας για τη δημοκρατία, την ανταγωνιστικότητα και την ικανότητα καινοτομίας της Ευρώπης, καθιστώντας την Ευρώπη ασφαλές καταφύγιο για ερευνητές από ολόκληρο τον κόσμο·

1. υποστηρίζει την ευθυγράμμιση των ενωσιακών και εθνικών προτεραιοτήτων έρευνας και καινοτομίας ώστε να διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα, να αυξηθεί η συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών οργανισμών, περιφερειών, κρατών μελών και βιομηχανιών, να δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό πλαίσιο διακυβέρνησης, να καταστούν ελκυστικότερες οι ερευνητικές σταδιοδρομίες και οι ιδιωτικές επενδύσεις και να επιτευχθεί ο επενδυτικός στόχος του 3 % του ΑΕΠ της Ένωσης για την έρευνα και την ανάπτυξη (Ε&Α)·

2. ζητεί μια διττή προσέγγιση της εθελοντικής συνεργασίας στο πλαίσιο του θεματολογίου πολιτικής για τον ΕΧΕ για την περίοδο 2025-2027, σε συνδυασμό με νομοθετικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της πράξης για τον ΕΧΕ και συμπληρωματικών πρωτοβουλιών, ώστε να παρασχεθεί στον ΕΧΕ ένα δεσμευτικό και εκτελεστό πλαίσιο·

3. συνιστά η πράξη για τον ΕΧΕ να αποτελέσει κανονισμό για την επίτευξη των στόχων του άρθρου 179 ΣΛΕΕ, διασφαλίζοντας την άμεση εφαρμογή σε όλα τα κράτη μέλη, τονώνοντας τις ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Α, την ελεύθερη κυκλοφορία των ερευνητών, των επιστημονικών γνώσεων και της τεχνολογίας, και συμβάλλοντας στη μείωση του κατακερματισμού της ενιαίας αγοράς·

4. επαναβεβαιώνει τη σημασία της ελευθερίας της επιστημονικής έρευνας και της θεσμικής αυτονομίας· ζητεί η πρόταση πράξης για τον ΕΧΕ να συνοδεύεται από χωριστή νομοθετική πρόταση με διακριτή νομική βάση για την προστασία της θεμελιώδους ελευθερίας της επιστημονικής έρευνας, συμπεριλαμβανομένων ελάχιστων προτύπων για τα δικαιώματα των ερευνητών, τη δεοντολογική συμπεριφορά, την ακεραιότητα και τη θεσμική ανεξαρτησία, και να υποστηρίζεται από αποτελεσματικούς μηχανισμούς παρακολούθησης·

5. ζητεί η πράξη για τον ΕΧΕ να περιλαμβάνει τον στόχο της Ένωσης για επένδυση τουλάχιστον του 3 % του ΑΕΠ της ΕΕ στην Ε&Α έως το 2030, σε συνδυασμό με εθνικούς στόχους για τις συνολικές δαπάνες Ε&Α, κάτι που θα συμβάλει στον στόχο της Ένωσης· καλεί τα κράτη μέλη να βελτιώσουν τον συντονισμό των επενδύσεων στην Ε&Α μέσω εθνικών χαρτών πορείας και στόχων για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας της δημόσιας και ιδιωτικής χρηματοδότησης· αναγνωρίζει ότι οι εταιρείες και οι βιομηχανίες

που εστιάζουν στην έρευνα είναι καίριας σημασίας για την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, την επίτευξη του στόχου του 3 % και την προώθηση ποιοτικών θέσεων εργασίας·

6. ζητεί να προβλεφθούν διατάξεις για την ενίσχυση της ιδιωτικής συμμετοχής στο οικοσύστημα E&K της ΕΕ μέσω στενότερου συντονισμού και συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, για την αντιμετώπιση των επίμονων επενδυτικών κενών και του κατακερματισμού της αγοράς και για την ολοκλήρωση της ένωσης κεφαλαιαγορών με σκοπό την επιτάχυνση της αξιοποίησης της γνώσης, την ενίσχυση της τεχνολογικής κυριαρχίας και τη στήριξη των περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας·

7. ζητεί να αυξηθεί η στήριξη της δημόσιας έρευνας με την ενίσχυση της χρηματοδότησης για ευρωπαϊκά προγράμματα όπως το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη»· ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να αυξήσουν τους χρηματοδοτικούς πόρους για τα πανεπιστήμια και τους δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς·

8. καλεί τα κράτη μέλη να προβούν σε μεταρρυθμίσεις για την άρση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των ερευνητών και των γνώσεων, και να ενισχύσουν τη διασυνοριακή συνεργασία και καινοτομία, με σκοπό να καταστεί η Ευρώπη μια συμπεριληπτική και ελκυστική παγκόσμια ερευνητική κοινότητα·

9. συνιστά η πράξη για τον ΕΧΕ να χρησιμοποιεί εργαλεία σχεδιασμού, μετρήσιμων δεικτών και παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και αξιολόγησης, και να επιδιώκει τη διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ των ερευνητικών πεδίων και της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας·

10. ζητεί την ενίσχυση της διακυβέρνησης του ΕΧΕ και τον εξορθολογισμό των υφιστάμενων μέσων πολιτικής και παρακολούθησης·

11. καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τον συντονισμό μεταξύ εθνικών και ενωσιακών πρωτοβουλιών E&K σύμφωνα με τις πρωταρχικές προτεραιότητες του ΕΧΕ, διασφαλίζοντας συνέργειες μεταξύ εθνικών και ενωσιακών χρηματοδοτικών μέσων και πολιτικών για την ενίσχυση της παγκόσμιας επιστημονικής και τεχνολογικής υπεροχής της Ευρώπης·

12. ζητεί ισχυρότερα και χωρίς αποκλεισμούς ευρωπαϊκά οικοσυστήματα καινοτομίας και τεχνολογίας για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών ιδρυμάτων, νεοφυών επιχειρήσεων, ΜΜΕ και βιομηχανίας, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική και ασφαλής μεταφορά γνώσεων και η καλύτερη υιοθέτηση των αποτελεσμάτων από τις ευρωπαϊκές εταιρείες, και να προωθηθεί η αναβάθμιση των δεξιοτήτων και η επανειδίκευση, καθώς και η διά βίου μάθηση· τονίζει την ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες στον τομέα της E&K μεταξύ των

κρατών μελών, ιδίως εκείνων με χαμηλότερες επιδόσεις στον τομέα της Ε&Κ, ώστε να βελτιωθεί η συμμετοχή τους σε προγράμματα της Ένωσης·

13. τονίζει ότι ένας λειτουργικός ΕΧΕ απαιτεί την ελεύθερη κυκλοφορία των ερευνητών και των γνώσεων, καθώς και τη διασυνοριακή συνεργασία· ζητεί τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για τη διευκόλυνση και την απλούστευση της σταδιοδρομίας των ερευνητών, ιδίως των νέων ερευνητών και των ερευνητών που βρίσκονται στην αρχή της σταδιοδρομίας τους, τη βελτίωση της κινητικότητας, την αμοιβαία αναγνώριση των προσόντων και τη διευκόλυνση των διαδικασιών θεώρησης· επαναλαμβάνει την υποστήριξή του για μια Ευρωπαϊκή Χάρτα του Ερευνητή· σημειώνει ότι η εξ αποστάσεως και η υβριδική εργασία δημιουργούν ευκαιρίες για τους ερευνητές να εργαστούν σε άλλα κράτη μέλη χωρίς μετεγκατάσταση·

14. ζητεί από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προωθήσουν την ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες στην Ε&Κ, ιδίως σε υποεκπροσωπούμενους τομείς, μειώνοντας παράλληλα το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων·

15. τονίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί η ανοικτή και ασφαλής κυκλοφορία της γνώσης, η βελτιωμένη προσβασιμότητα των ερευνητικών υποδομών, η αξιοποίηση της γνώσης και η δεοντολογική και αξιόπιστη χρήση των αναδυόμενων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένης της ΤΝ, σύμφωνα με τις αξίες και τα θεμελιώδη δικαιώματα της ΕΕ· υπογραμμίζει τη σημασία της ασφάλειας της έρευνας, της ακεραιότητας και της αποτελεσματικής διάδοσης της δημόσια χρηματοδοτούμενης έρευνας, μεταξύ άλλων σε βιβλιοθήκες, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας·

16. συνιστά η πράξη για τον ΕΧΕ να ευθυγραμμιστεί με υφιστάμενες και μελλοντικές πρωτοβουλίες, όπως η πράξη για την καινοτομία, το σύμφωνο για την Ε&Κ, το πρόγραμμα-πλαίσιο και ο Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης, ώστε να διασφαλιστούν αλληλοενισχυόμενες μεταρρυθμίσεις, υιοθέτηση της καινοτομίας, κινητικότητα ταλέντων και χρηματοδότηση·

17. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο.